

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 8 april 1919 kl. 3 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 4 i anledning av herr Johanssons i Kullersta motion nr 283, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående anordnande vid statens järnvägar av stoppade sittplatser i tredje klass vagnar för fjärrtrafik.

Närvarande: Herrar Eriksson i Stockholm, Olsson i See*, Elisson, Björklund, Jensen, Edberg, Wahlstedt, Olsson i Kollungeröd*, Olsson i Rösta* och Corneliusson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en inom andra kammaren väckt motion nr 283, som för förberedande behandling hänvisats till utskottet, har motionären hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning om möjligheten att å statens järnvägar få infört stoppade sittplatser i tredjeklassvagnar för fjärrtrafik samt för riksdagen framlägga förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Ifråga om motiveringen för denna hemställan hänvisar utskottet till motionen.

Över motionen hava utlåtanden avgivits av kungl. järnvägsstyrelsen samt av svenska turistföreningen, och äro dessa utlåtanden härvid fogade som bilagor.

Den angelägenhet, som berörts i förevarande motion finner utskottet vara förtjänt av uppmärksamt beaktande.

Utskottet.

I likhet med motionären anser utskottet, att det för järnvägsförvaltningen bör framstå som en bjudande plikt att, i den mån förhållan-

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 13 saml. 3 avd. 4 häft. (Nr 4.) 1

dena nödvändiggora bibehållandet av olika vagnsklasser i passageraretrafiken, olikheten ifråga om bekvämligheten i vagnsklasserna icke göres större än vad som kan anses nödigt eller med andra ord uttryckt, att arbetet på åstadkommande av ökad bekvämlighet vid järnvägsresor uti tredje klass icke eftersättes till förmån för övriga vagnsklasser.

Det är uppenbart, att det av motionären berörda förhållandet i främsta hand är av vikt i fråga om de långväga resorna. Men härvidlag bör det framhållas, att i vårt land med dess stora utsträckning antalet av de långväga resorna i tredje klass måste bliva jämförelsevis stort, ett förhållande som även framgår av den senast föreliggande officiella statistiken rörande statens järnvägar. Av denna framgår sålunda, att under åren 1915—1917 i de olika vagnsklasserna företogs följande antal resor å angivna olika avstånd.

Vagnsklass	A v s t å n d				
	1—100 km.	101—400 km.	401—700 km.	över 700 km.	Summa
	A n t a l r e s o r				
I klass					
1915	1,596	8,139	19,317	6,464	35,516
1916	1,804	13,341	29,642	9,041	53,828
1917	1,852	5,128	12,795	2,016	21,791
II klass					
1915	759,584	339,669	137,883	48,955	1,286,091
1916	811,630	429,932	187,632	52,868	1,482,062
1917	816,313	422,510	197,100	51,930	1,487,853
III klass					
1915	23,181,959	1,121,865	184,840	80,214	24,568,878
1916	25,308,022	1,308,323	217,728	94,085	26,928,158
1917	27,575,691	1,343,116	212,498	86,422	29,217,727

Utom resornas antal är emellertid vid ett sakligt bedömande av föreliggande fråga en annan omständighet att beakta. Av ovanberörda statistik inhämtas att under år 1917 medelinkomsten i medeltal per vagnaxelkilometer utgjorde av biljetter till I och II klass inklusive sovvagns- och prisskillnadsbiljetter 17,⁶² öre samt av biljetter till III

klass inklusive prisskillnadsbiljetter, sovvagns- och truppbiljetter 21,78 öre. Motsvarande siffror utgjorde för 1916 respektive 11,40 öre och 16,42 öre samt för år 1915 10,47 öre resp. 15,42 öre.

De sist anförda statistiska uppgifterna bekräfta det allmänt bekanta förhållandet med de högre vagnklassernas lägre räntabilitet i förhållande till tredje-klassstrafiken. Men av detta förhållande följer ju ur rent ekonomiska synpunkter skyldighet för järnvägsförvaltningen att med oavlätlig uppmärksamhet följa den III klass trafikerande allmänhetens krav å ökade bekvämligheter särskilt vid långväga resor.

Vad nu särskilt angår den i motionen ifrågasatta åtgärden, III-klassvagnarnas förseende med bekvämare sittplatser, framgår emellertid av järnvägsstyrelsens i ärendet avgivna utlåtande, att styrelsen redan länge haft sin uppmärksamhet riktad å spörsmålet, att åtgärder redan blivit vidtagna för åstadkommande av förbättring uti det i motionen åsyftade hänseendet samt att styrelsen har för avsikt att fortsätta å den sålunda inslagna vägen.

Vid sådant förhållande har utskottet funnit någon riksdagens ytterligare åtgärd i ämnet icke vara av behovet påkallad, och får utskottet därför hemställa,

att herr Johanssons i Kullersta motion nr 283 icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 april 1919.

På utskottets vägnar:

ERNST ERIKSSON.

Bilaga 1.

Till Riksdagens Andra kammarens tredje tillfälliga utskott.

I skrivelse den 18 sistl. februari har Kungl. Maj:t anbefallt Järnvägsstyrelsen avgiva yttrande över en i andra kammaren väckt motion, nr 283, angående anordnandet av stoppade sittplatser i Statens Järnvägars tredjeklassvagnar för fjärrtrafik, och får Järnvägsstyrelsen till åttlydnad härav anförda följande.

Statens järnvägars för långresor avsedda tredjeklassvagnar utgöras dels av vagnar för sittande resande, dels av sovvagnar, vilka senare under dagen jämväl användas för sittande. Samtliga tredjeklass sovvagnar, av vilka de första anskaffades år 1910, äro försedda med stoppade sitsar och ryggstöd. Antalet dylika vagnar är emellertid ännu otillräckligt, och har Styrelsen för avsikt att anskaffa flera sådana, så snart bättre tillgång finnes till de för vagnarnas byggande erforderliga materialerna.

Beträffande tredjeklassvagnar för sittande resande har frågan om införandet av stoppade sittplatser i dessa redan tidigare varit föremål för Styrelsens uppmärksamhet. År 1914 utrustades nämligen på prov en tredjeklass boggivagn för sittresande i fjärrtrafik med en soffbeklädnad av tjock filt, överdragen med pegamoid. Vagnen har sedermera använts i regelbunden trafik i långgående tåg. Av den hittills vunna erfarenheten framgår, att pegamoidklädseln är hållbar samt lätt att rengöra, och har vagnen varit omtyckt av de resande. Med hänsyn till den rådande bristen på hållbar pegamoid och lämplig filt hava dock ej flera vagnar än den nämnda hittills utrustats med dylik soffbeklädnad, men har Järnvägsstyrelsen för avsikt att, så snart tillgången på nämnda materialier det medgiver, gå i författning om ett fortsatt utrustande av tredjeklassvagnar med dylik klädsel å sofforna.

Beträffande slutligen motionärens framhållande av förhållandena under resa i tredje klass Kiruna—Stockholm må erinras därom, att å nämnda linje sedan långt tillbaka äro insatta tredjeklass-sovvagnar, vilka äro tillgängliga mot erläggande av en måttlig extra avgift, och äro dessa vagnar, såsom ovan nämnts, utrustade med stoppade såväl sitt- som sovplatser.

Då, enligt vad ovan anförts, Järnvägsstyrelsen redan gått i författning om vissa åtgärder i av motionären föreslagen riktning, och då Styrelsen, så snart förhållandena det medgiva, ämnar i större utsträckning utrusta tredjeklassvagnar i fjärrtrafik med mjuk soffbeklädnad, får Styrelsen hemställa, att utskottet måtte avstyrka den föreslagna motionen. Stockholm den 7 mars 1919.

KUNGL. JÄRNVÄGSSTYRELSEN

A. M. GRANHOLM.

E. Nothin.

Bilaga 2.

Till Andra Kammarens Tredje tillfälliga utskott.

Då Svenska Turistföreningens Styrelse genom remiss från utskottet fått tillfälle att yttra sig rörande herr Johanssons i Kullerstas motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående anordnande vid Statens Järnvägar av stoppade sittplatser i tredje klass vagnar för fjärrtrafik, får Styrelsen härmed vördsamt anföra följande:

Det tillkommer givetvis icke Styrelsen att yttra sig om motionen annat än endast och allenast ur synpunkten av påtalade förhållandens verkliga oläglighet för den resande allmänheten. I detta avseende vill Styrelsen som sin mening uttala, att då naturligtvis en längre järnvägsresa å tredje klass, som medför tvång att tillbringa

många timmar i sträck på en hård träbänk, kan kännas besvärlig, det synes Styrelsen lämpligt och angeläget, att mjukare sittplatser i tredje klass vagnar åstadkommas på fjärrtågen. Styrelsen vill dock framhålla, att från den bildade ungdom, med vilken Föreningen under sin långa verksamhet framför allt kommit i beröring, aldrig föresports några klagomål i detta avseende, utan att man på det hållet med glatt mod burit de besvärligheter som kunnat förekomma.

Styrelsen har också erfarit, att inom Kungl. Järnvägsstyrelsen saken varit under behandling och att vissa åtgärder i berörda avseende redan kommit till praktiskt utförande. I tredje klass sovvagnar äro sålunda redan införda med tagel stoppade sitsar å bänkarna, och åren närmast före kriget utfördes på prov en vagn, avsedd för sittande resande i fjärrtrafik, där bekvämligheten bättre tillgodosattes i tredje klass, än fallet är i de vanliga vagnarna med träbänkar. I denna nya vagn, vilken sedan sitt insättande alltjämt varit i regelbunden trafik, och vilken är avsedd att efterföljas av flera, så snart erforderliga materialier bli tillgängliga, äro bänkarna försedda med en beklädnad av 20 mm. filt, täckt med pegamoid. Denna anordning har enligt uppgift under åren stått sig tydligen väl och visat sig ändamålsenlig. Den fyller också enligt Styrelsens uppfattning de flesta betingelserna i här ifrågakvarande avseenden. Av särskild betydelse anser Styrelsen vara, att en dylik beklädnad är lätt att avtvätta och hålla ren, och att den icke mer än nödvändigt lämnar fäste för damm och orenlighet. Det är ju dock så att den stora publiken av skiftande slag är att finna på tredje klass, varför det med säkerhet ur hygienisk synpunkt vore synnerligen olämpligt att här använda stoppade sitsar, vilka icke kunde rengöras och tvättas utan vilka så småningom efter flitig användning skulle göra ett intryck av osnygghet, som ej gjorde dem tilltalande att använda för någon.

Styrelsen håller sålunda före, att den väg på vilken Kungl. Järnvägsstyrelsen inslagit är den riktiga och uttalar den förhoppningen, att förhållandena så skola utveckla sig, att den nu använda vagnen snarligen kan efterföljas av flera.

Stockholm den 8 mars 1919.

Enligt Styrelsens uppdrag:

Hilding Kjellman.

Svenska Turistföreningens Sekr.